

Shoqata e kontabilistëve të çertifikuar dhe auditorëve të
Kosovës

**Praktika profesionale
(zgjidhjet)**

P12

Data 26/10/2019

Detyra 1

(a) Përshkruani PESË objektiva të përgjithshme të kontrollit të brendshëm. (5 pikë)

Pas një periudhe të zgjerimit në disa tregje të jashtme dhe pas decentralizimit strukturor, kompania Maka SHA ishte duke konsideruar nevojat për auditim të brendshëm dhe kontrolle të brendshme. Edhe pse kompania nuk është e listuar në bursë dhe nuk i nënshtrohet kërkesave të saj, auditorët e Maka SHA kanë sugjeruar se funksioni i auditimit të brendshëm do të ishte i dobishëm për kompaninë. Lansimi i disa produkteve të reja dhe rritja e madhe në eksporte ka paraqitur një numër të problemeve për Maka SHA. Kjo përfshinte problemet me përmbushjen e afateve kohore të porosive, derisa disa nga porositë kishin arritur shumë vonë tek konsumatorët. Rritja në afarizimin jashtë vendit siç thotë Arita Haka, drejtoreshë financiare e kompanisë, ka rritur rrezikun e përgjithshëm të profilit të biznesit. Rreziku kreditor është rritur në mënyrë domethënëse dhe gjithashtu janë rritur disa rreziqe lidhur me eksportimin dhe investimet jashtë vendit. Përveç rritjes së të punësuarve nga 150 në 600 në vendin e saj, kompania ka punësuar edhe 200 punonjës jashtë vendit për të ndihmuar në operacionet e biznesit në ato shtete. Si pjesë e Edukimit të Vazhdueshëm Profesional të saj, Arita e cila është kontabiliste e certifikuar, mori pjesë në një seminar që kishte temë përmirësimin e kontrolleve të brendshme. Ajo beson se në këtë moment të rritjes së kompanisë, Maka SHA mund të përfitonte nga kontrolle të brendshme më të forta. Duke folur për këtë temë me anëtarët e bordit, Arita pas kthimit nga seminari tha se kontrollet e mira të brendshme mund të ofrojnë vetëm 'siguri të arsyeshme' dhe se sistemi i kontrollit të brendshëm ka kufizime të vetvetishme dhe asnjëherë nuk mund të jetë tërësisht efektiv pa marrë parasysh çfardo ndryshime që bëhen për t'i përmirësuar kontrollet. Kjo deklaratë ishte befasuese për disa anëtarë të bordit, të cilët supozonin se pasi që kontrollet e brendshme shpesh ishin të shtrenjtë për tu implementuar, ato do të duhej të garantonin që janë efektive në tërësi.

Kërkohet:

(b) Shpjegoni në rastin e kompanisë pse duhet të themelojë funksionin e auditimit të brendshëm duke iu referuar kritereve nga Raporti Turnbull i Mbretërisë së Bashkuar.

(10 pikë)

(c) Shpjegoni arsyet pse shumë kontrolle të brendshme asnjëherë nuk mund të garantojnë të jenë efektive në tërësi dhe diskutoni pse kontrollet e brendshme që janë 'shumë të shtrenjta' nuk garantojnë efektivitetin e tyre. (10 pikë)

(25 pikë)

Zgjidhja

(a) (i) PESË objektiva të përgjithshme të kontrollit të brendshëm

Kontrolli i brendshëm përbëhet nga një rrjet i sistemeve të themeluara në një organizatë me qëllim të ofrimit të sigurisë së arsyeshme se janë duke u përmbushur objektivat e organizatës.

Këto objektiva të kontrollit të brendshëm janë:

Të siguroj kryerje me rregull dhe në mënyrë efikase të biznesit sa i përket vënjes në funksion të sistemeve.

Kontrollet do të thotë se proceset dhe transaksionet e biznesit janë duke ndodhur pa pengesë me më pak rrezik dhe në të njëjtën kohë kjo i shton vlerë aksionarëve.

Të ruaj pasuritë e biznesit. Pasuritë përfshijnë ato të prekshme dhe të paprekshme dhe kontrollet janë të domosdoshme të sigurojnë se ato pasuri jaën duke u përdorur në mënyrë optimal dhe janë të mbrojtura nga keqpërdorimi, mashtrimi dhe vjedhja.

Të parandalojë dhe zbulojë mashtrimin. Kontrollet janë të domosdoshme të tregojnë çfardo mospërputhje financiare që mund të jetë rezultat i mashtrimit ose vjedhjes. Kjomund të përfshijë financim jashtë-bilancor ose përdorim të pautorizuar të politikave kontabël, kontrolleve mbi stoqet ose pronës së kompanisë.

Të siguroj plotësi dhe saktësi të të dhënave kontabël. Sigurimi se të gjitha transaksionet e kontabilitetit janë regjistruar me saktësi, se pasuritë dhe detyrimet janë identifikuar në mënyrë të saktë dhe të gjitha kostot dhe të hyrat janë regjistruar.

Të siguroj përgatitje me kohë të informatave financiare që ka të bëjë me kërkesat ligjore (psh raportimi vjetor) dhe me pasqyrat menaxheriale për të ndihmuar vendimmarrje efektive nga menaxhmenti.

(b)

Disa kode të qeverisjes së korporatës vendosin kritere të ndryshme për funksionin e auditimit të brendshëm .

Raporti Turnbull nga Mbretëria e Bashkuar, psh, i liston disa kritere:

- Shkallën e kompleksitetit të aktiviteteve;
- Konsiderimin e kostos dhe përfitimit
- Ndryshimet në strukturën organizative
- Ndryshimet në rreziqet kyçe
- Problemet me sistemet e kontrollit të brendshëm, dhe
- Rritja në numrin e ngjarjeve të pazakonshme dhe të pashpjeguara.

Në rastin e Loko, pesë nga këto kritere janë plotësuar. Është rritur kompleksiteti i aktiviteteve të kompanisë për shkak të zgjerimit. Rasti thekson produkte të reja dhe tregje të reja që po ashtu rrisin kompleksitetin. Një sistem efektiv i kontrollit të brendshëm do të ndihmonte të sigurojë se kompleksiteti i secilit përbërës do të kuptohej dhe kontrollohej. Rritja në biznes dhe në kompleksitet po ashtu ka ndikuar në rritjen e të punësuarve. Konfigurimi dhe koordinimi i numrit të rritur të punonjësve është një sfidë e re pasi që duhet të raportohet nëse të gjithë ata do të jenë të punësuar me dobishmëri dhe nëse secili kontribuon në mënyrë efikase në entitet. Kjo përfshinë mbikqyrjen e aktiviteteve të decentralizuara, sidomos në zyrat jashtë vendit dhe potencialisht menaxhimin e çështjeve kulturore dhe të gjuhës me të cilat kompanitë shumë shpesh ballafaqohen. Rasti përmend se kompania është bërë më e decentralizuar si rezultat i rritje. Është e zakonshme për kompanitë që rriten të delegojë autoritetin divizioneve dhe departamenteve në zyra regjionale. Humbja e fuqisë së koncentruar ndonjëherë ngrit çështjet me kontrollin dhe koordinimin e pjesëve të decentralizuara prandaj auditimi i brendshëm mund të ndihmojë të sigurojë pajtueshmëri me normat dhe procedurat e kompanisë. Këto qendra të decentralizuara duhet po ashtu të jenë të konfiguruar në atë mënyrë që t'i përshtaten pjesës tjetër të organizatës dhe të jenë të koordinuara me strategjinë e përgjithshme, dhe auditimi i brendshëm mund të ndihmojë në këtë aspekt.

Njëri ndër rezultatet e rritjes së ndërkombëtarizimit është ndryshimi në disa nga rreziqet. Eksportimi dhe kryerja e aktivitetit në më shumë se një shtet rritë numrin e rreziqeve dhe rasti përmend në veçanti rrezikun kreditor, që është rreziku që kompania të mos inkasojë llogaritë e arkëtueshme me kohë ose fare. Kjo mund të ndikojë në mënyrë të rëndë kapitalin qarkullues të kompanisë dhe kështu të rrezikojë ekzistencën e kompanisë përmes vonesë së pagesës së furnitorëve. Në disa vende ose në disa sektore ku faktorët kulturor mund të ndikojnë që rreziku kreditor të jetë rrezik material, departamenti i auditimit të brendshëm mund të imponojë kontrolle kreditorë dhe të sigurojë se ka sisteme të parandalimit për të menaxhuar këto rreziqe. Argumenti i fundit për themelimin e funksionit të auditimit të brendshëm është rritja e numrit të papranueshëm të ngjarjeve. Në rast thuhet se kompania ka vështirësi në përmbushjen e porosive dhe një numër i tyre tashmë janë vonuar. Ky nivel i performancës operative do të kërcënojë marrëdhënien afatgjatë me konsumatorët dhe do të ndikojë në humbjen e besimit nga ata. Auditimit të brendshëm efektiv mund të analizojë shkaqet e këtyre ngjarjeve dhe ndihmojë të zvogëlohet ndikimi i tyre.

(c) Pse efektiviteti i sistemit të kontrolleve të brendshme nuk mund të garantohet

Në përgjithësi kuptohet se pa marrë parasysh sa i fortë dhe i shtrenjtë një kontroll i brendshëm është, ndonjëherë ai mund të jetë joefektiv. Ka një numër të mundshëm të arsyeve për këtë dhe mundësitë më të shpeshta mund të jenë:

Kontrolli mund të jetë i nën-specifikuar ose i mbi-specifikuar. Një kontroll i nën-specifikuar është një kontroll që nuk ka aftësi të kontrollojë aktivitetin për të cilin është vënë në veprim. E kundërta, një kontroll i mbi-specifikuar është një kontroll që në fakt e kontrollon së tepërmi dhe ka efekt në faktin se mund të humb besueshmërinë e punonjësve dhe të tjerëve që ndikohen nga ai kontroll. Një kontroll i mbi-specifikuar është kontroll që nuk e ka vlerën për para dhe mund të pengojë aktivitetet nëse kontrolli nuk lejon nivele normale të performancës. Kontrollat e tilla të cilat nuk e kanë mbështetjen e të punësuarve ose të tjerëve, shpesh mund të anashkalojnë prandaj bëhen më pak efektiv. Faktorët njerëzor kështu përmes anashkalimit të kontrolleve mund të shkaktojnë gabimet ose mashtrimet. Ndonjëherë besohet nga ndonjë individ se mund të përfitohet dicka personale nëse ndonjë kontroll nuk funksionon si duhet dhe kështu ta anashkalojnë me qëllim. Nëse ndonjë grup i personave në organizatë beson se mund ta anashkalojnë ndonjë kontroll ata përmes marrëveshjeve të fshehta mund të përfitojnë për interesa personale. Kjo natyrisht mund të rezultojë me sanksione nëse zbulohet. Arsye tjetër pse ndonjëherë kontrollet janë joefektive është ndodhja e ngjarjeve jorutinore në rast se kontrolli është i dizajnuar për ngjarje rutinore. Menaxhmenti ose punonjësit mund të ushtrojnë gjykim të dobët ose llogaritje të gabuar që do të thotë se kontrollet bëhen joefektive. Psh frenat në ndonjë makineri janë kontroll i mirë për derisa makina përdoret me përgjegjësi dhe në mënyrë të sigurt. Shpejtësia e tepërt ose përdorimi i materialeve të gabuara, do ta zvogëlonte efektin e frenave dhe pse frenat si kontroll në vete është efektiv.

Marrëdhënia me koston

Ka disa arsye pse vetëm kosto është një tregues i dobët i efektivitetit të kontrolleve të brendshme. E para, është dizajni i kontrollit e kosto që përcakton efektivitetin e kontrollit. Një dizajn i gabuar ose i papërshtatshëm i kontrollit do të jetë më pak se efektiv. Kjo është arsyeja pse kërkohen detaje të shumta teknike gjatë dizajnimit të një kontrolli. Nuk ka nevojë të ketë marrëdhënie në mes të dizajnit dhe koston. Në të njëjtën kohë një kontroll mund të jetë shumë efektiv edhe nëse nuk është i shtrenjtë. E dyta, kontrolli mund të jetë i mbi-specifikuar, që do të thotë më i fortë dhe kështu më i shtrenjtë se sa që duhet të jetë. Kost-efektiviteti është kriter kyç në adoptimin e cilitdo kontroll dhe një kontroll që ka kosto aq të tepërt sa të jetë në disproporcion me humbjen që mund të shkaktohet nëse nuk ka kontrolle, kjo do të thotë se është vlerë e dobët për para. E treta, gati cilitdo kontroll mund të korruptohet, anashkalohe ose injorohet në përputhje me kufizimet në pjesën e parë të kësaj pyetjeje. Me përcaktim të mjaftueshëm, një punonjës ose përdorues i shërbimit mund

të veprojnë kundër kontrollit. Ngjashëm, një dështim teknik (siç është humbja e energjisë ose dështim i kompjuterit) mund të shaktojë që edhe kontrollet më mirë të dizajnuara të jenë më pak efektive.

Detyra 2

Njëri nga kodet kryesore të qeverisjes së korporatës përmban këtë hyrje/ shpjegim për komitetin e auditimit.

Bordi duhet të themelojë marrëveshje formale dhe transparente për të konsideruar se si zbatohet raportimi i korporatës dhe menaxhimi i rrezikut dhe parimet e kontrollit të brendshëm dhe për ruajtjen e marrëdhënies së përshtatshme me auditorët e jashtëm të kompanisë. Bordi duhet të themelojë një komitet të auditimit në përbërje të së paku 3, ose për kompanitë më të vogëla 2, drejtorëve joekzekutiv. Në kompanitë më të vogëla kryesuesi i bordit të kompanisë mund të jetë anëtarë i komitetit të auditimit, së bashku me anëtarët tjerë joekzekutiv, por jo kryesues i komitetit, me kusht që zgjedhja e tij të jetë e pavarur. Të gjithë anëtarët e komitetit të auditimit duhet të konsiderohen persona të pavarur. Së paku njëri nga anëtarët duhet të ketë përojnë relevante financiare.

Kur kompania Asi u listua në bursë, u përpjek të themelojë komitetin e auditimit siç kërkohet me rregulla të bursës. Kompania nuk ishte në gjendje të përzgjedh një drejtor joekzekutiv me përvojë në financa prandaj e caktoi zonjën Sofia, një drejtor joekzekutiv si kryesuese të komitetit. Sofia ishte inxhinierë dhe ishte caktuar një bordin e kompanisë si anëtare për shkak të ekspertizës së saj në teknologjinë të cilën e përdor kompania dhe për shkak se ajo kuptonte modelin e biznesit dhe sistemet e kompanisë. Mirëpo ajo nuk kuptonte çështjet financiare. Sofia i tha kolegëve të saj se nuk kuptonte shumë lidhur me konceptin e pavarësisë. Ajo tha se në fushën të cilës i takon, inxhinieria, kolegët brenda dhe jashtë ndonjë kompanie i ndihmojnë njëri tjetrit dhe kjo shpesh edhe inkurajohej. Si komunitet i specialistëve, ata kanë kuptuar se ndihma ndaj njëri tjetrit ishte pjesë e rëndësishme e jetës profesionale. Prandaj, ajo tha se nuk e kuptonte në të vërtetë pse pavarësia ishte aq e rëndësishme për anëtarët e komitetit të auditimit. Ajo po ashtu tha se nuk kuptonte shumë për marrëdhënien e kompanisë me auditorët e jashtëm.

Kërkohet:

(a) Përkufizoni 'pavarësinë' në kontekstin e komitetit të auditimit dhe shpjegoni pse anëtarët e komitetit të auditimit duhet të konsiderohen të pavarur në momentin e caktimit si anëtar. (8 pikë)

(b) Diskutoni se si kërcënon paaftësia për të caktuar një person me 'përvojë relevante financiare' efektivitetin e komitetit të auditimit në kontributin ndaj vlerës së aksionarëve. (8 pikë)

(c) Shpjegoni natyrën e 'marrëdhënies së përshtatshme në mes të kompanisë me auditorët e jashtëm' dhe diskutoni se si komiteti i auditimit të kompanisë Asi duhet përgjigjet nëse beson se kjo marrëdhënie është shumë e afërt. (9 pikë)

Total 25 pikë

Zgjidhje

(a)

Pavarësis është cilësi që posedohet nga individët dhe i referohet shmangies së influencës nga interesat. Kjo liri mundëson që të merret një pozicion më objektiv lidhur me çështjet. Në rastin e pavarësisë së anëtarëve të komitetit të auditimit, është me rëndësi që anëtarët nuk janë të influencuar nga funksioni financiar i kompanisë ose anëtarët tjerë të bordit. Pavarësia e anëtarëve të komitetit të auditimit mund të kërcënohet përmes familjaritetit të tepruar me drejtorët ekzekutiv. Për këtë arsye shumë kode të qeverisjes kanë masa të vendosura për të parandaluar këtë familjaritet të tepruar. Këto masa përfshijnë kufizime në skemat e opsioneve të aksioneve për drejtorët joekzekutiv, emërimet e kufizuara me kohë (vite) dhe ndalesa për drejtorë në pozita kryqëzore. Kufizime tjera përfshijnë nivele të përcaktuara të pagave, numër i detyruar i viteve pas pensionimit për tu kthyer si drejtor joekzekutiv në kompani dhe të mos ketë marrëdhënie të afërta në mes të drejtorëve ekzekutiv dhe joekzekutiv.

Pavarësia e anëtarëve të komitetit të auditimit

Pavarësia është e dobishme për pikat e fërkimit në menaxhimin e kontrolleve të brendshme dhe rreziqeve. Duke sjellur 'një palë sy të freskët' në fushat e rëndësishme të mbikqyrjes nga ana e komitetit të auditimit, komiteti i auditimit mund të veprojë pa paragjykime dhe anshmëri. Me një input të rëndësishëm në raportimin financiar, për shembull, komiteti i auditimit duhet të sigurojë saktësinë e raportimit dhe fuqinë e sistemeve që mbështesin raportimin. Pa 'bagazhin' e njohjes së historisë së sistemeve të caktuara, anëtarët e komitetit të auditimit mund të vlerësojnë fuqinë e sistemeve për herë të parë. Anëtarët duhet të jenë të lirë nga interesat personale dhe të veprojnë vetëm në interes të aksionarëve. Anëtarët nuk përfaqësojnë ndonjëherë pjesë të kompanisë (psh bordin, sindikatën ose interesa tjera me të cilët mund të kenë simpati) por interesat strategjike të aksionarëve. Komiteti i auditimit duhet të jetë në gjendje të rishikojë, analizojë dhe të veprojë në pajtueshmëri me raportet për kontrollet e brendshme pa frikë se do të shqetësojë shokët ose kolegët brenda kompanisë me të cilët mund të jetë njohur.

Pavarësia e anëtarëve të komitetit të auditimit shërben për të risiguruar investuesit dhe drejtorët tjerë joekzekutiv duke bërë që qeverisja në kompani të duket më e fortë dhe më ebesueshme. Qëllimi kyç i një komiteti të auditimit është ofrimi i një mbikqyrjeje të pavarur të sistemeve të qeverisjes në një kompani të listuar, prandaj aksionarët dhe palët tjera me interes e vlerësojnë lart një komitet të auditimit. Prandaj është e rëndësishme që ky komitet të jetë i pavarur.

(b) E para, kjo tregon se kompani ka problem me pajtueshmërinë dhe ky nuk është fillim i mirë për një kompani që sapo është listuar në bursë. Një aksionar mund të pyes pse kompania nuk ishte në gjendje të punësonte drejtorë joekzekutiv për të siguruar pajtueshmëri me rregullat e listimit në bursë. Kjo do të ndikojë në mënyrë negative në perceptimin e kompetencës së menaxhmentit të kompanisë dhe kështu edhe në gatishmërinë e tyre të investojnë në këtë kompani dhe ti besonë bordit me vendime strategjike. Disa nga funksionet e komitetit të auditimit kërkojnë një përvojë të caktuar në raportim financiar dhe komiteti nuk mund të operojë ashtu si duhet nëse kjo përvojë mungon. Komiteti duhet të rishikojë pasqyrat financiare vjetore, prandaj kërkohet një njohuri për mënyrën e përpilimit të pasqyrave financiare. Nëse kjo përvojë nuk është e pranishme në komitetin e auditimit, ata nuk do të jenë në gjendje të ofrojnë rishikimin e duhur dhe kjo hap rrugën për

mashtrime të mundshme. Komiteti i auditimit po ashtu ka rol të rëndësishëm në mbikqyrjen e marrëdhënieve në mes të kompanisë dhe auditorëve të jashtëm. Edhe pse Sofia ka një njohuri të mirë për kompaninë, ajo nuk ka njohuri të duhur lidhur me këtë marrëdhënie. Si pjesë kyçe për të ruajtur besimin e aksionarëve në saktësinë e sistemeve të kontabilitetit dhe pasqyrave të audituara, një auditor efektiv dhe i pavaruar është esencial. Nëse Sofia nuk është në gjendje të kontibujë në rolin e saj për shkak të mungesës së njohurisë në financa dhe kontabilitet, besimi i aksionarëve do të zvogëlohet. Komiteti i auditimit po ashtu ka rol në pranimin e raporteve për kontrollin e brendshme dhe të menaxhimit të rrezikut. Ka mundësi që, si inxhinier, Sofia do të jetë mirë e pajisur për të kuptuar këto raporte. Mungesa e ekspertizës financiare të saj do të thotë se ajo nuk është e pajisur me njohuri për të kuptuar sistemet e kontrollit të brendshëm për raportimin financiar.

(c) Natyra e marrëdhënies – Është me rëndësi që marrëdhënia në mes të komitetit të auditimit dhe auditorit të jashtëm të jetë e përshtatshme pra të mos jetë e afërme dhe të jetë e lirë nga kërcënimet etike ndaj pavarësisë. Kjo do të thotë se auditori nuk duhet të ketë kërcënime të familjaritetit, itneresit vetiak ose interesave tjera të cilat mund të komprometonin pavarësinë e tij. Komiteti i auditimit, duke vepruar në emër të aksionarëve, duhet të siguroj pavarësinë dhe efektivitetin e auditorit të jashtëm me rolin e tij si komitet duhet ofruar siguri për pasqyrat financiare dhe sistemet të cilat i mbështesin ato. Komiteti i auditimit ka fuqi, sipas rolit që ka, të rekomandojë zëvendësimin e auditorit nëse beson se auditorëve ju mungon pavarësia kundrejt kompanisë. Kjo do të thotë se komiteti i auditimit duhet të adoptojë një pozicion të parazgjedhur të të qenit skeptik ndaj auditorëve të jashtëm në mënyrë që të sigurojë aksionarët për pavarësinë e auditorëve gjatë gjithë kohës.

Përgjigja e komitetit të auditimit ndaj marrëdhënieve të afërta – ka disa përgjigje të mundshme për komitetin e auditimit nëse besohet se ka marrëdhënie të papërshtatshme në mes të kompanisë dhe auditorëve të jashtëm. Nuk është e pazakont për marrëdhëniet njerëzore në mes të punonjësve të kompanisë dhe auditorëve të jashtëm të jenë miqësore, psh me kontablistët që kanë miqësi të gjatë dhe janë anëtarë të një organizate profesionale. Varësisht nga shtrirja e perceptuar e kërcënimit ndaj pavarësisë, komiteti i auditimit ka disa opsione për të ndjekur. Shumë firma të auditimit, ndoshta për shkak të rregulloreve të imponura, kanë procedurë të rrotacionit të stafit të auditimit që kryejnë auditimin në një kompani. Kjo bëhet për të siguruar se partnerët e angazhimit nuk miqësohen për së tepërmi me klientët e auditimit dhe kështu të kërcënojnë pavarësinë e tyre. Mënyra më e thjeshtë për të rifreskuar marrëdhënien dhe të menjanojë kërcënimin e pavarësisë është që komiteti i auditimit të këshillojë bordin është të kontaktojnë me auditorin për të siguruar se procedurat e firmës së auditimit për rrotacion janë efektive ose të kërkojnë që ndonjëri nga partnerët të ndrrohet nëse ka kaluar disa vite si auditor i kompanisë. E dyta, komiteti i auditimit mund të rekomandojë bordin që të vendoset një politikë sipas së cilës kompania do të kërkonte të tenderohej shërbimi i auditimi çdo disa vite për tu siguruar se auditorët ndrrohen brenda asaj periudhe. Në rastet ekstreme komiteti i auditimit mund të rekomandojë bordit që të zëvendësohet auditori nëse ka pasur kërcënim serioz të pavarësisë. Kjo zakonisht konsiderohet si opsioni i fundit megjithatë kjo siguron aksionarët se komiteti i auditimit mund të veprojë në emër të tyre për të siguruar auditim financiar efektiv.

Detyra 3

Kompania 'Frytet e reja' (FR) është themeluar këtë vit si rezultat i një zbulimi shkencor në një universitet. Kompani është e vendosur në një vendbanim relativisht të vogël, jo shumë larg qyteteve të mëdha. Për shkak se kapitali fillestar i nevojitur ishte i madh, shkencëtarët që kishin themeluar kompaninë e listuan në bursë dhe shitja e aksioneve fillestare ishte shumë e mirë. Kjo do të thotë se kapitali fillestar u financua në tërësi. Vetë biznesi ishte shumë teknik, prandaj shumë nga askionarët kishin shumë pak njohuri për shkencën që zhvillohej nga kompania. Pas leximit të parashikimeve për vlerën e aksioneve, disa analistë besonin se ky është një biznes relativisht i rrezikshëm dhe mund të dështoj brenda dy vitesh përveç nëse vendoset një ekip i mirë menaxerial përfshirë drejtorët e përshtatshëm joekzekutiv të cilët duhet të jenë nga vendi ku është e vendosur kompania. Asnjëri nga shkencëtarët nuk kishte ndonjë përvojë biznesi të mëparshme dhe duhet të mësonin për rolet e bordit dhe si duhet të udhëhiqet kompania në mënyrë efektive. Dr Vlora Mala, shkencëtarja kryesore e cila kishte bërë zbulimin shkencor, mendohet se është personi logjik për tu bërë drejtor ekzekutiv i kompanisë por ajo vetë nuk ishte e sigurt për këtë rol. Ajo tha se është më e lumtura nëse punon vetëm dhe në një ambient të qetë në laborator dhe nuk ishte e gatshme të shpenzonte kohën e saj të çmueshme në mësimin se si të udhëhiqet biznesi si dhe nuk ishte person mjaft i shoqërueshëm me të tjerët. Kolegët e saj thanë se Dr Mala si shkencëtare e mirë ishte e shkëlqyeshme në detaje të projekteve por nuk arrinte ti shihte ato si tërësi. Dr Mala gjithmonë ka pasur tendecë të shmangte konfliktet dhe konfrontimet me të tjerët. Një drejtor potencial për kompaninë ishte një biznesmen vendor me përvojë, Dr Idrizi. Pasi që është kontaktuar për këtë pozitë, ai tha se mund të ketë konflikt interesi me kompaninë pasi që ishte aksionari kryesor i njërit nga furnitorët e mundshëm të pajisjeve kapitale të kompanisë Frytet e reja.

Kërkohet:

- (a) Vlerësoni përshtatshmërinë e Dr Mala për tu bërë drejtoreshë ekzekutive e FR. Përgjigja juaj duhet të përfshijë shpjegimin e roleve dhe cilësive personale të një drejtori ekzekutiv. (10 pikë)
- (b) Shpjegoni përfitimet, veçanërisht të FR, të caktimit të 'drejtorëve të përshtatshëm joekzekutiv' dhe diskutoni vështirësitë me të cilat mund të ballafaqohet kompania gjatë rekrutimit të drejtorëve joekzekutiv. (9 pikë)
- (c) Shpjegoni 'konfliktin e interesit' dhe shkurtimisht diskutoni se si pronësia shumicë tek një furnitor i mundshëm mund të jetë konflikt i interesit nëse Dr Idrizi do të bëhej drejtor në FR. (6 pikë)

Total 25 pikë

Zgjidhja

(a) Rolet dhe cilësitë e drejtorit ekzekutiv (DE)

Rolet kryesore të drejtorit ekzekutiv të një kompanie të listuar siç është rasti i skenarit të mësipërm janë së pari të propozojë dhe zhvillojë strategji të afta për të generuar kthim të pranueshëm për aksionarët. Kjo do të thotë që DE duhet të ketë aftësi të mira të menduarit dhe të jetë në gjendje të konsiderojë një gamë të gjërë të rezultateve të mundshme dhe implikimeve kur bënë plane strategjike të biznesit. Po ashtu është e domosdoshme për të siguruar që strategjitë kanë burime të mjaftueshme prandaj DE duhet të ketë njohuri për investimet dhe ngritjen e kapitalit.

E dyta, DE zbaton vendimet e bordit. Kjo do të thotë se divizione të ndryshme në organizatë duhet të punojnë sipas strategjive që janë pajtua, dhe DE duhet të koordinojë këtë bashkëpunim. Ky rol kërkon njohuri të fortë të biznesit dhe aftësinë për komunikim të mirë me kolegët në nivelin e lart dhe në një numër të fushave të specializuara.

E treta, DE duhet të analizojë performancën e të gjitha pjesëve të biznesit se si ato kontribuojnë në strategjinë e përgjithshme të kompanisë dhe nëse janë në pajtueshmëri me strukturën tjetër organizative. Pasi që kjo kërkon që të gjitha pjesët e biznesit të kontribuojnë në tërësi strategjinë e suksesshme të biznesit, nga DE kërkohet që të ketë aftësi analitike në mënyrë që ta përmbushë këtë detyrë.

E këtarta, DE luan një rol udhëheqës për të siguruar që janë vendosur sisteme të përshtatshme për kontrollin e brendshme dhe të menaxhimit të rrezikut. Fuqia e sistemeve të brendshme të organizatës dhe aftësia e tyre për të punuar efektivisht drejt përmbushjes së qëllimeve strategjike do të thotë që duhet të jenë të vendosura sisteme të mira të kontrollit të brendshëm, mundësisht të ketë edhe auditim të brendshëm. Ngjashëm, njohuria për rreziqet me të cilat ballafaqohet biznesi është e rëndësishme. Këto role kërkojnë nga DE të ketë aftësi shumë-konceptuale dhe të jetë në gjendje të konsiderojë një gamë të gjerë të çështjeve të jashtme dhe të brendshme në të njëjtën kohë. Përshtatshmëria e Dr Mala

Me pranimin e saj, Dr Mala ka mundësi që nuk është e përshtatshme për DE në këtë kompani. Si shkencëtare e cila e ka bërë zbulimin, ajo qartë është shumë e aftë në rolin që ka po nuk është e kualifikuar të jetë DE. Si shkencëtare që ka zbuluar produktin teknik mbi të cilin edhe është themeluar kompania, Vlorë qartë ka aftësi të mira teknike për të kuptuar anën teknike të biznesit. Kufizimet e saj ka mundësi të jenë në analizën e performancës së pjesëve tjera të biznesit. Si një person që preferon të punojë vetëm, për të do të ishte e mundimshme të merrte pjesë në takime me shumë njerëz në bord. Preferenca e saj për 'mjedis të qetë' nuk do të përmbushet me rolin si DE në të cilin rol nga ajo do të kërkohej të menaxhonte me persona tjerë dhe të negocionte me ata. Sipas pikëpamjes së kolegëve të saj, ajo është e mirë në detaje mirëpo nuk ka aftësi të shikojë projektin si tërësi. Kjo sugjeron se aftësitë e saj strategjike janë të pazhvilluara prandaj do ta kishte të vështirë të zhvillonte strategji për kompaninë dhe të vendoste plane për ta përmbushur atë strategji. Në fund, si person që preferon të shmangët konfliktin, ajo do ta kishte të pamundur të zgjidhte konflikte ose mospajtime që mund të lindin në mes të mendimeve të saj dhe të kolegëve. Kjo nuk do të thotë se konfliktet janë të dëshirueshme, megjithatë ndonjëherë ato lindin dhe dikush duhet të ballafaqohet me ato.

(b)

Si një kompani në hapat e saj të parë, kompania ballafaqohet me një numër të sfidave. E para është mungesa e ekspertizës biznesore në mes të shkencëtarëve dhe sidomos Dr Vlorës. Është e qartë se ajo nuk është e interesuar të humb kohë në udhëheqjen e biznesit prandaj do të jetë e varur tek të tjerët për të zhvilluar idenë në diçka komerciale. Pasi që biznesi konsiderohet si i rrezikshëm nga analistët, prania e drejtorëve joekzekutiv është e rëndësishme në rritjen e llogaridhënies së bordit ndaj aksionarëve. Me një përvojë të përshtatshme, drejtorët joekzekutiv mund të ofrojnë këshilla mbi çështjet specifike për bizneset fillestare, përfshirë menaxhimin e kapitalit qarkullues dhe çështjet me rrjedhën e parasë. Një përfitim tjetër e pasjes së drejtorëve joekzekutiv në bord është demonstrimi i pajtueshmërisë me rregullat e bursës për qeverisjen e korporatës. Kjo do të ketë efekt në sigurimin e aksionarëve dhe analistëve për biznesin në përgjithësi. Është me rëndësi, e sidomos në vitet e para të kompanisë, të ketë besim nga ana e tregut.

Vështirësitë në rekrutimin e drejtorëve joekzekutiv

Edhe pse është rritur numri i drejtorëve joekzekutiv në borde në gjithë botën, nuk duhet harruar fakti se drejtorët joekzekutiv kanë pak motiv financiar të jenë pjesë e bordeve krahasuar me drejtorët ekzekutiv. Me rastin e rekrutimit të drejtorëve joekzekutiv, skenari përmend vështirësitë e rekrutimit të tyre për shkak të së paku tre arsyeve. Rasti përmend se kompania dhe universiteti gjenden në një venbanim të vogël larg nga qendrat tjera të populluar. Kjo e bënë të vështirë rekrutimin e drejtorëve të përshtatshëm joekzekutiv për shkak të pozicionit të izoluar. Gjithashtu në këto raste të vendbanimeve të vogëla edhe nëse mund të gjendej ndonjë drejtorë i përshtatshëm do të ishte e vështirë të sigurohej pavarësia për shkak të familjaritetit të personave që jetojnë në ato vende.

Një vështirësi tjetër është natyra tepër e lartë teknik e operacioneve të kompanisë. Ka mundësi të madhe që vetëm një numër i vogël i personave të kuptonte operacionet e biznesit për shkak të kompleksitetit teknik. Njëri nga qëllimet kryesore të drejtorëve joekzekutiv është të përfaqësojë interesat e aksionarëve në bord prandaj është e domosdoshme që ata të kenë njohuri se si shtohet vlera. Gjatë rishikimit të kontrolleve të brendshme, rreziqeve dhe efektivitetit të operacioneve, drejtorët joekzekutiv duhet të kuptojnë burimet dhe implikimet e fuqive dhe dobësive të brendshme të kompanisë si dhe mundësitë dhe kërcënimet e jashtme. Dështimi për të kuptuar aktivitetet kryesore të kompanisë ka mundësi të frenojë shumë aplikues të mundshëm për drejtor joekzekutiv.

Për shkak të analizave nga analistët, biznesi konsiderohet i rrezikshëm, prandaj kjo mund të shihet si vështirësi tjetër në rekrutimin e drejtorëve joekzekutiv pasi që ata duan të kenë një lloj sigurie para pranimit të pozitës. Disa besojnë se shoqërimi me një kompani që mund të dështojë është gjë e keqe prandaj hezitojnë ti bashkangjiten bordit.

(c) Një konflikt interesi paraqitet kur aftësia e një personi për të vepruar me pavarësi dhe paanshmëri kërcënohet nga një interes tjetër. Në rastin e drejtorëve në biznes, çfarido interesi kundërveprues i cili parandalon një drejtor për të vepruar vetëm në interes të aksionarëve të kompanisë konsiderohet konflikt i interesit: ai ose ajo duhet të veprojnë për interesat e aksionarëve por gjithashtu mund të qëndrojnë për të fituar ose humbur personalisht nga vendimet e marra në kapacitetin si drejtor. Në rastin e Dr Idrizit, pronësia e tij në kompaninë e furnizimit të pajisjeve mund të zvogëlojë paanshmërinë e tij kur është çështja e përzgjedhjes së furnitorëve. Si drejtor i kompanisë, do ta kishte për detyrë që gjithmonë të kërkonte vlerën më të mirë për paratë për të gjitha blerjet kapitale. Në këtë rol, ai nuk do të duhej të kishte interes në asnjërin nga furnitorët potencial të kompanisë.

Detyra 4

Artani ishte me fat që trashëgoi disa para dhe vendosi t'i investojë ato për afat të gjatë në një ose më shumë investime në mënyrë që ai të ketë të ardhura më të larta pas daljes në pension. Ai nuk ishte një specialist në kontabilitet dhe kishte pak njohuri se si funksionojnë investimet.

Artani hulumtoi një faqe të internetit për investime e cila i sugjeroi atij se kishte nevojë që të jetë i vetëdijshëm për nivelin e rrezikut të një investimi dhe gjithashtu është e nevojshme për të ditur se çfarë do të jetë qëndrimi thelbësor i tij ndaj rrezikut. Kjo do të thotë se ai nevojitet të vendosë se çfarë ishte oreksi i tij ndaj rrezikut dhe pastaj të zgjedhë investimet bazuar në këtë.

Kur Artani hulumtoi listen e aksioneve në gazeta, ai vuri re se ato ishin të ndara në sektorë (p.sh. banka, kompani farmaceutike, miniera, shitje me pakicë). Ai vërejti se disa sektorë sigurojnë kthime më të larta se të tjerat dhe ai donte të dinte se pse ndodhte kjo. Një faqe internet i sugjeroi atij se rreziqet janë të ndryshme për sektorë të ndryshëm dhe kjo shpjegohet pjesërisht me paraqitjen e rreziqeve të ndryshme financiare dhe të biznesit ndaj të cilave janë të ekspozuar sektorë të ndryshëm.

Një faqe interneti deklaroi se në qoftë se një investitorë potencial kërkon të dijë më shumë për ndonjë kompani të caktuar për të bërë një investim të mundshëm tek ajo, raporti më i fundit vjetor i kompanisë është një pikë e mirë për të i'a filluar. Kjo është për shkak se raporti vjetor përmbanë shumë informacione vullnetare krahas ofrimit të pasqyrave financiare. Artani mund të përdorë këtë informacion për kuptuar strategjinë dhe qeverisjen e kompanisë. Faqja e internetit ka sugjeruar se përmbajtja e seksionit të qeverisjes korporative në raportin vjetor do të jetë veçanërisht e dobishme për të ndihmuar atë që të vendosë për të blerë ose jo aksione në atë kompani.

Kërkohet:

- (a) Shpjegoni 'oreksin e rrezikut' dhe 'ndërgjegjësimin e rrezikut', dhe diskutoni se si oreksi i rrezikut i Artanit mund të ndikojë në zgjedhjen e tij për investimet. (8 pikë)
- (b) Shpjegoni rrezikun e biznesit dhe rrezikun financiar dhe diskutoni pse rreziqet mund të ndryshojnë sipas sektorëve sikurse është sygjëruar nga faqja e internetit. (8 pikë)
- (c) Bëni dallimin, me shembuj, në mes të shpalosjes së detyrueshme dhe vullnetare në raportet vjetore, dhe vlerësoni dobinë dhe ndikimin e shpalosjes së qeverisjes korporative tek Artani në zgjedhjen investimeve të tij. (9 pikë)

Total 25 pikë

Zgjidhja

(a) Oreksi i rrezikut

Kjo përshkruan sjelljen e përgjithshme që një entitet (në këtë rast, Artani, një investitor individual) ka ndaj rrezikut. Ajo përshkruan rolin e investitorit në një vazhdimësi të sjelljes së ndërmjet reduktimit të nivelit të rrezikut dhe të kërkuarit e rrezikut. Një person me një oreks të rrezikut të lartë do të jetë në kërkim të rrezikut dhe një person me një oreks të rrezikut të ulët do të jetë përgjithësisht distancues ndaj rrezikut. Supozohet gjerësisht se rreziku më i lartë është i lidhur me fitimet dhe humbjet më të mëdha, ndërsa investime me rrezik të lartë me kalimin e kohës përcillen me kthime më të larta. Investimet me rrezik më të ulët në përgjithësi me kalimin e kohës, tërheqin kthim më të ulët.

Ndërgjegjësimi i rrezikut

Në kontekstin e investimeve të Artanit, ndërgjegjësimi i rrezik përshkruan aftësinë e një investitori për të njohur dhe matur rrezikun e lidhur me një investim të caktuar. Disa investime (p.sh. aksionet në një kompani, obligacionet qeveritare, obligacionet e kompanisë, etj) kanë rrezik më të lartë se të tjerat duke u mbështetur në atë se çfarë janë ato dhe ku ato qëndrojnë në prioritetin e kërkesave në rast të likuidimit. Për investitorët që kërkojnë për të balancuar një portofol të investimeve në përputhje me oreksin e tyre personal të rrezikut, është thelbësore që të jetë në gjendje të dinë nivelin e përgjithshëm të rrezikut të bashkangjitur për secilën prej tyre.

Zgjedhja e investimeve

Nëse Artani është përgjithësisht distancues ndaj rrezikut, ai do të kërkojë investime të cilat kanë nivele të ulëta të rrezikut dhe niveleve të parashikueshme të kthimit. "Çmimi" i kësaj sigurie është zakonisht një kthim më i ulët me kalimin e kohës në krahasim me një investim më të rrezikshëm, por si pjesë e portofolit, investimet me rrezik më të ulët sigurojnë një bazë mbi të cilën është e mundur për tu ndërtuar me aksionet të zgjedhura me rrezik më të lartë. Investimet tipike me rrezik më të ulët janë obligacionet e kompanisë (kreditë afatgjata për një kompani me një normë të caktuar të interesit) ose, duke supozuar të jetë rrezik edhe më i ulët, obligacioneve qeveritare. Këto janë lëshuar kur borxhi kombëtar i një vendi është i financuar nga kreditë individuale me një normë vjetore të caktuar të interesit dhe një numër të caktuar vitesh.

Nëse Artani në përgjithësi është duke kërkuar rrezikun, është e mundshme që ai dëshiron kthim më të lartë dhe është i përgatitur që të përballojë një rrezik më të lartë për të arritur ato. Ai në përputhje me rrethanat do të kërkojë nga investimet të cilat kanë nivel më të lartë të rrezikut dhe nivele më të paqëndrueshme të kthimit.

Këto kanë të ngjarë të jenë aksione në kompani në mjedise komplekse ose më shumë të turbullta, ndoshta më pak të diversifikuara, dhe me një mundësi për humbje të konsiderueshme ose rritje të kapitalit. Kompanitë më të mëdha me interesa të larmishëm dhe një nivel relativisht të parashikueshëm afatgjatë të kthimit janë më pak të ngjarë të jenë një pjesë e rëndësishme e kërkuesit e investimeve me rrezik. Ai ose ajo ka më shumë gjasa që të zgjedhin për kompani më të vogla, që operojnë në tregjet e reja ose në sektorët rritës të cilët mund të sigurojnë një kthim të konsiderueshëm afatgjatë në krahasim me alternativat tjera. Faktorët beta janë një mënyrë për të matur dhe vlerësuar rreziqet financiare ose paqëndrueshmëritë që përballen një kompani individuale në një treg si tërësi. Investitorët kërkues të rrezikut mund të investojnë në kompanitë që kanë faktorë beta më të madh se një.

(b) Rreziqet e biznesit

Këto janë rreziqet të cilat mund të kërcënojnë mbijetesën e biznesit si i tërë dhe ato mund të vijnë nga shumë burime. Në thelb, ato lindin për shkak të modelit të biznesit në bazë të të cilit vepron në një organizatë dhe strategjitë që ndjekë. Disa aktivitete të biznesit, nga natyra e tyre, ndikojnë në rritjen e rreziqeve të caktuara të cilat mund të kërcënojnë biznesin si të tërë. Disa rreziqe të

biznesit mund të ndikojë statusin e 'vijimësisë' dhe kërcënojnë mbijetesën e biznesit. Kjo është kur vazhdimësia e një biznesi në formën e tanishme është e pasigurtë për shkak të kërcënimeve të jashtme për biznesin në nivel strategjik apo dështimit të strategjisë së biznesit.

Rreziqet financiare

Këto janë rreziqet që lindin nga mënyra se si një biznes është i strukturuar financiarisht, menaxhimit të kapitalit qarkullues të tij dhe menaxhimit të financimit të borxhit të tij afatshkurtë dhe afatgjatë. Rrjedha e parasë së gatshme mund të ndikohet fuqishëm nga ajo se sa një biznes ka borxh në raport me kapitalin e tij. Gjithashtu, aftësia e një biznesi për të vepruar në baza ditore varet se si biznesi menaxhon kapitalin e tij qarkullues dhe aftësinë e tij për të kontrolluar llogaritë e pagueshme, e arkëtueshme, paranë dhe stoqet. Çdo ndryshim që e bën situatën e rrjedhës së parasë së gatshme të tij më të keqe, të tilla si mbledhja e dobët e të arkëtueshmeve, huamarrjes së tepëruar, rritjen e normave të huamarrjes, etj, mund të paraqesin një rrezik financiar në rritje për biznesin.

Si ndryshojnë rreziqet sipas sektorit

Faqja e internetit ishte e saktë kur tha se rreziqet ndryshojnë sipas sektorit të biznesit. Një bankë, për shembull, mund të jetë veçanërisht e ndjeshme ndaj rrezikut financiar dhe të mjaftueshmërisë së kapitalit, ndërsa një kompani e minierave mund të jetë veçanërisht e ndjeshme ndaj rrezikut të sigurisë dhe shëndetit.

Kjo është për shkak të mjediseve të ndryshme dhe modeleve të biznesit, strategjive dhe strukturave financiare të aprovuar nga kompanitë në industri të ndryshme.

Sektorët ekzistojnë në mjedise të ndryshme. Kjo do të thotë se faktorët e jashtëm që ndikojnë te bizneset dhe sjellin rreziqe janë të ndryshëm. Disa industri, për shembull, janë të vendosura kryesisht në një zonë gjeografike të caktuar, ndërsa të tjerat janë ndërkombëtare duke ndikuar kështu në rritjen e rreziqeve të tilla si rreziku i kursit të këmbimit, etj. Disa ekzistojnë në mjedise relativisht të thjeshta dhe të qëndrueshme ndërsa të tjerat janë në mjedise më të turbullta dhe të ndryshueshme. Kështu, në mjediset më të paqëndrueshme dhe komplekse, ndoshta me nivele më të larta të rregullimit, ndryshimit të modeleve të konsumit dhe të teknologjisë së lartë, kompanitë do të jenë subjekt i rreziqeve më të mëdha se ato në mjedise më të qëndrueshme dhe më të thjeshta. Kompanitë në sektorë të ndryshëm adoptojnë modele të ndryshme të biznesit. Kjo do të thotë se mënyrat e shtimit të vlerës do të ndryshojnë ndjeshëm midis kompanive në sektorë të ndryshëm. Në një industri të shërbimit, për shembull, vlera është shtuar me ofrimin e produkteve të paprekshme, shpesh me ndërhyrjen e drejtpërdrejtë të një personi. Në një kompani prodhuese, do të ketë rreziqe që lidhen me menaxhimin e stoqeve kurse një industri shërbimi nuk do të jetë ekspozuar ndaj tyre. Në anën tjetër, një kompani në industri të shërbimeve të tilla si kompani e sigurimit ose bankë ka më shumë gjasa të jenë të ekspozuar ndaj rrezikut të mungesës së caktuar të aftësive teknike dhe rrezikut të mashtrimit.

Sektorë të ndryshëm kanë struktura të ndryshme financiare, strategji dhe baza të ndryshme të koston. Disa kompani, për shkak të veprimtarisë së tyre kryesore, mbështeten kryesisht në financime përmes marrjes së kredive afatshkurta ose afatgjata, ndërsa të tjerat kanë strukturë më të dobët financiare, apo të tjerat kanë struktura edhe më komplekse financiare. Këto struktura financiare japin rritje të kostove të ndryshme të kapitalit dhe dobësi të ndryshme ndaj faktorëve të tillë të jashtëm si presioni monetar. Pra, përderisa një kompani tradicionale e prodhimit mund të ketë shumë pak borxh, një biznes i inxhinierisë civile i cili ndërmerr projekte të mëdha individuale mund të merr sasi të mëdha të borxhit afat-mesëm për të financuar projektin. Kjo do të thotë se rreziqet janë më të mëdha në një biznes të tillë për shkak të strukture financiare kurse rreziqe më të vogla në shoqëritë tradicionale të financuara kryesisht nga kapitali aksionar apo fitimet e pashpërndara. Bankat mbështeten në një varg të burimeve të financimit dhe të bëhen të ndjeshme ndaj humbjeve kur këto burime bëhen të vështira ose çmimi i marrjes së këtyre fondeve ngrihet për ndonjë arsye. Disa kompani kanë struktura të ndryshme të koston të cilat i bëjnë ato më të rrezikshme në rrethana të ndryshme ekonomike. Kompanitë me strukturë të lartë operationale, siç janë ato që kanë kosto shumë të larta fikse në krahasim me koston e variabile, kanë kthime më të

paqëndrueshme thjeshtë për shkak të strukturës së bazës të kostove të tyre.

(c) Shpalosjet e detyrueshme dhe vullnetare të informacionit

Raportet vjetore të përmbajnë të dy shpalosjet, të detyrueshme dhe vullnetare. Shpalosjet e detyrueshme janë ato të cilat janë të nevojshme, ose me statut (p.sh. ligji mbi kompanitë), standard i raportimit ose rregull e listimit. Pasqyrat kryesore financiare, me shënimet e tyre shpjeguese, dhe raporti i auditorit i përkasin kësaj kategorie. Këto janë pasqyra e fitimit ose humbjes, pasqyra e pozicionit financiar (bilanci i gjendjes), pasqyra e ndryshimeve në ekuitet dhe pasqyra e rrjedhës së parasë së gatshme. Disa pjesë të raportit të menaxhmentit janë gjithashtu të detyrueshme të disa juridiksione siç janë shënimet e përbërjes së bordit dhe shpërblimet e drejtorëve. Rregullat e listimit në disa juridiksione janë rritur në lidhje me kërkesat e shpalosjes. Në shumë vende, për shembull, është e nevojshme një sasi të konsiderueshme e shpalosjes së qeverisjes korporative, siç është deklarata "zbato ose shpjego". Prania e deklaratës "zbato ose shpjego" shpesh është e detyrueshme, por përmbajtja përdoret për të përcjellë shkallën e mos-pajtueshmërisë me kodin përkatës të qeverisjes korporative.

Shpalosjet vullnetare janë ato që nuk kërkohen nga ndonjë kërkesë rregullatore, por janë bërë shpesh megjithatë. Disa nga këto janë bërë për shkak të traditës dhe pritjeve e aksionarëve (të tilla si deklarata e kryetarit të bordit) ndërsa të tjerat janë menduar të lidhen me menaxhimin pretendimeve të palëve të lidhura të kompanisë. Disa kompani përfshijnë dhënien e informacioneve shpjeguese për objektivat në mënyrë që aksionarët mund të kuptojnë idetë e Bordit për të ardhmen, duke përfshirë një deklaratë të misionit ose të ngjashme.

Gjithashtu, informacioni social dhe mjedisor shpesh është përfshirë, duke detajuar, për shembull, politikat e kompanisë dhe objektivat në lidhje me një sërë masash sociale dhe mjedisore. Disa shpalosje të rrezikut janë gjithashtu të ofruara vullnetarisht, për shembull, kur një kompani përshtatë një qasje të integruar të raportimit.

Dobia nga shpalosja e qeverisjes korporative

Shpalosja e qeverisjes korporative në raportin vjetor të një kompanie të listuar, shpesh është e kërkuar nga rregullat e listimit edhe pse përmbajtja e asaj që është e nevojshme ndryshon nga juridiksioni. Në shumicën e rasteve, megjithatë, shpalosja e qeverisjes korporative përfshinë informacionin për drejtorët (ekzekutiv dhe jo-ekzekutiv), informacionin mbi strategjitë, raportet e komiteteve të bordit (përfshirë komiteti i shpërblimit), raportimin e rrezikut dhe informacione mbi çdo ngjarje të pazakonta apo të jashtëzakonshme.

Informacioni në lidhje me bordin do t'i mundësojë Artanit për të parë bilancin e bordit të drejtorëve që udhëheqin kompaninë dhe gjithashtu drejtorët jo-ekzekutiv të cilët ndihmojnë dhe mbështesin bordin ekzekutiv. Duke studiuar përvojën e drejtorëve, ai përfundimisht mund të kuptoj se si edhe bordi po të udhëheqë me kompaninë. Nëse bordi në asnjë mënyrë nuk është në përputhje me ligjet dhe rregullat përkatëse të listimit (të themi bilancin në mes të drejtorëve jo-ekzekutiv dhe ekzekutiv), kjo do të nënkuptonte se si edhe pjesët tjera të kompanisë janë duke u menaxhuar.

Raportimi i rrezikut do t'i mundësojë Artanit për të kuptuar numrin e rreziqeve të cilat kompania po përballet dhe politikat e kompanisë për menaxhimin e këtyre rreziqeve. Sepse rreziqet specifike me të cilat përballet kompaninë, ndryshojnë aq shumë nga sektori dhe nga kompania, këto informacione shpjeguese të ofruara mund t'i mundësojnë Artanit të kuptoj llojet e çështjeve që mund të paraqiten dhe që mund të kërcënojnë vlerën e aksioneve të tij në kompani. Raportet e rrezikut janë domosdoshmërisht spekulative dhe jo të plota, megjithatë, dhe rreziqe të tjera mund të materializohen të cilat nuk janë parashikuar nga kompania. Krahasimi i raporteve të rrezikut nga viti në vit dhe krahasimi me ato të kompanive tjera në sektorin e njëjtë mund të sjellin dobi.

Raportet e Bordit do t'i mundësojnë Artanit për të mësuar në lidhje me rolin e drejtorëve jo-ekzekutiv në kompani dhe se si kundërpeshojnë, mbështesin dhe pengojnë bordin ekzekutiv. Në shumë juridiksione, raporti i qeverisjes korporative përfshinë një raport të komitetit të shpërblimeve. Kjo mundëson që drejtorët jo-ekzekutiv që përbëjnë komitetin të informojnë aksionarët (apo aksionarët potencial të tillë si Artani) në lidhje me politikat që ata aprovojnë për

shpërblimin e drejtorëve ekzekutiv, dhe për të raportuar në detaje historike të asaj se sa është paguar bordi ekzekutiv në vitin financiar të sapo përfunduar. Artani mund të formoj një pamje të tillë nëse ai beson se politikat janë në përputhje me strategjinë e kompanisë dhe se drejtorët janë paguar në mënyrë të drejtë (ose mbipaguar) për performancën e tyre.

Deklarata e pajtueshmërisë, shpesh referuar si deklaratë "zbato ose shpjego" në një juridiksion të bazuar mbi parimet, do t'i tregoj Artanit shkallën në të cilën kompania është në përputhje me dispozitat e kodit përkatës të qeverisjes korporative. Nëse nuk është në përputhje, kjo deklaratë do ta informojë atë për seriozitetin e çfarëdo shkelje dhe ai gjithashtu mund të gjykojë shpjegimin e dhënë se pse kompania nuk është në përputhje të plotë. Nëse ka shkelje serioze dhe një shpjegim të dobët ose jo bindës të dhënë, Artani duhet të marrë këtë parasysh në konsideratën për të investuar në aksionet e kompanisë.